

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เครื่องหมายการค้า (Trademarks) เป็นทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากทรัพย์สินที่มีรูปร่างสามัญโดยทั่วไป กล่าวคือ สิทธิในเครื่องหมายการค้ามีลักษณะเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive Right) ในการใช้ประโยชน์จากเครื่องหมายการค้านั้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือทำด้วยประการใดๆ อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริง หรือที่เรียกกันว่าเป็นสิทธิเด็ดขาดซึ่งผู้อื่นไม่มีสิทธิที่จะมากระทำการละเมิดสิทธิในการใช้ประโยชน์ในเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงได้ เครื่องหมายการค้าที่ได้รับความนิยม และแพร่หลายอยู่ในท้องตลาดอาจถูกบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของเครื่องหมายการค้าแสวงหาผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจการค้าโดยมิชอบเช่น การแอบอ้าง หรือนำเครื่องหมายการค้าดังกล่าวไปใช้กับสินค้าของตนที่ผลิตขึ้นโดยประกาศให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าที่แท้จริง เพราะเครื่องหมายการค้าดังกล่าวมีลักษณะเหมือน หรือคล้ายกับเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น อันเป็นเหตุให้สับสน และเข้าใจผิด หรือกรณีใช้สินค้าลอกเลียนแบบ เช่น การใช้กระเป๋าหิ้วสวิตตองที่ไม่ใช่ของแท้ ดังนั้นหากประเทศใดมีระบบกฎหมายที่ไม่เคร่งครัด หรือมีบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่ชัดเจนในการให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้า และผู้บริโภค เพราะเครื่องหมายการค้าที่แท้จริงมีความสำคัญในระดับสากล

แนวคิดระหว่างประเทศจัดให้เครื่องหมายการค้าเป็นสิทธิที่มีมูลค่า และเป็นที่ยอมรับ และมีความสำคัญเป็นอย่างมาก รวมทั้งยังให้ความคุ้มครอง และป้องกันการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าอย่างจริงจังเพื่อไม่ให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้รับความเสียหายจากการกระทำดังกล่าว ดังนั้นหากกฎหมายเครื่องหมายการค้ามีลักษณะเด่นชัดในการคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเป็นธรรม ย่อมส่งผลเป็นการคุ้มครองสิทธิแก่ผู้บริโภคสินค้าไปในตัว รวมทั้งยังทำให้รัฐสามารถบังคับใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้ามิได้ทั้งการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งและทางอาญา การคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้ารายหนึ่งจากการที่มีผู้อื่นนำเครื่องหมายการค้านั้นไปใช้โดยไม่ชอบ หรือโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเครื่องหมายการค้า ย่อมมีผลเป็นการคุ้มครองประโยชน์ต่อผู้บริโภคด้วย เพราะเป็นการแก้ไขการสับสนหลงผิดในแหล่งกำเนิดของสินค้าที่มีต่อผู้บริโภค แต่อย่างไรก็ตามเครื่องหมายการค้าที่ได้รับความนิยม และแพร่หลายอยู่ในท้องตลาด มักจะถูกผู้ผลิต หรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของเครื่องหมายการค้าทำการแสวงหาประโยชน์โดยไม่ชอบ โดยการแอบอ้าง หรือฉกฉวยโอกาสนำเครื่องหมายการค้าดังกล่าว ไปใช้กับสินค้าของตนที่ผลิตขึ้น หรือนำมาขายในลักษณะของการกระทำละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า นั้น หรือกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับความผิดทางการค้าโดยการปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น โดยมีชอบ

ในกรณีของการคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้า เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ที่ใช้บังคับในปัจจุบันแล้ว ปรากฏว่าบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวยังมีปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าหลายประการ เช่น ปัญหาในการวินิจฉัยคดีละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าเนื่องจากกฎหมายเครื่องหมายการค้าไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติถึงการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าไว้โดยตรง ทำให้กฎหมายเครื่องหมายการค้ามีความแตกต่างจากทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น ปัญหาทางกฎหมายดังกล่าวทำให้ศาลจะต้องนำหลักกฎหมายอื่นที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง หรือหลักกฎหมายทั่วไปดังกล่าวมาปรับใช้ด้วยความระมัดระวังไม่ให้ขัดต่อเจตนารมณ์ของหลักการคุ้มครองสิทธิในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และยังมีปัญหาการเรียกค่าเสียหายในคดีละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายในการเรียกค่าเสียหายจากการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าไว้โดยเฉพาะ ทำให้ต้องอาศัยบทบัญญัติว่าด้วยละเมิด ตามบรรพ 2 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาบังคับใช้กับกรณีดังกล่าว ซึ่งไม่สอดคล้องกับภาระในการพิสูจน์ค่าเสียหายในคดีละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า เช่น การเรียกค่าเสียหายจากการใช้จ่ายในการจ่ายเงินรางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแส และค่าจ้างนักกฎหมาย หรือทนายความเพื่อปกป้องรักษาสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ซึ่งถือว่าเป็นค่าเสียหายอื่นอันจำเป็น ที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าควรมีสิทธิในการเรียกค่าเสียหายดังกล่าว เจกเช่นเดียวกับเจ้าของลิขสิทธิ์ และสิทธิของนักแสดงที่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายดังกล่าว จากปัญหาดังกล่าว ทำให้เห็นว่าเจ้าของเครื่องหมายการค้าไม่ได้รับความเป็นธรรม ในการคุ้มครองสิทธิที่เพียงพอ ประกอบกับยังมีปัญหาการฟ้องคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนนอกราชอาณาจักรไทย กฎหมายเครื่องหมายการค้าให้ความคุ้มครองเฉพาะ

เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศไทยเท่านั้น ที่จะสามารถฟ้องคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการค้าได้ ซึ่งหมายความว่าไม่มีทบัญญัติของกฎหมายในการให้ความคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนนอกราชอาณาจักรไทยในการฟ้องคดีอาญาดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนนอกราชอาณาจักรไทย ก่อให้เกิดปัญหาต่อการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนนอกราชอาณาจักรไทย ทำให้การบังคับใช้กฎหมายอาญาไม่สอดคล้องกับความยุติธรรมตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายเครื่องหมายการค้า นอกจากนี้ยังมีปัญหามาตรการทางอาญาในเรื่องค่าปรับที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากไม่มีมาตรการทางอาญาที่มีบทกำหนดให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้รับค่าเสียหายในจำนวนถึงหนึ่งของค่าปรับที่ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด ทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องเสียเวลาฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งต่างหาก และมาตรการทางแพ่งเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในคดีละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าก็ยังไม่มีความชัดเจนในการให้ความเป็นธรรมต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าด้วย

จากปัญหาข้างต้นผู้ศึกษาจะได้ทำการศึกษาลักษณะกฎหมายต่างๆ ของไทย และของต่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบ และวิเคราะห์ปัญหาในการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าดังกล่าวมาแล้ว เพื่อหาแนวทางแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้า ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงความหมาย ความเป็นมา แนวคิดทฤษฎี และหลักการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า
2. เพื่อศึกษาถึงหลักกฎหมาย และมาตรการทางแพ่งในการคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้า การกำหนดค่าเสียหายในคดีละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่เป็นธรรมตามกฎหมายไทย และต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางอาญาในการคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้าตามหลักการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นธรรม โดยเฉพาะกรณีผู้ใช้สินค้าละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ
4. เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญาที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาคารคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้าให้มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมยิ่งขึ้น

1.3 สมมติฐานการศึกษา

กฎหมายเครื่องหมายการค้ามีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการให้ความยุติธรรมต่อการคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้าทั้งทางแพ่งและทางอาญา แต่กฎหมายที่เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยยังมีปัญหาในการคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้าในหลายประการ เช่น ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในคดีละเมิดในเครื่องหมายการค้า ปัญหาการฟ้องคดีอาญาความรับผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนนอกราชอาณาจักรไทย และปัญหาการไม่ได้กำหนดเรื่องค่าปรับที่เป็นธรรม เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าปัญหาดังกล่าวนั้น กฎหมายเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้ายังไม่อาจคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้อย่างเพียงพอ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการแก้ไข และปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าให้มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมสอดคล้องกับหลักกฎหมายของนานาชาติอารยประเทศ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า แนวคำพิพากษาของศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยศึกษาเปรียบเทียบถึงข้อดีและข้อเสีย ของหลักเกณฑ์ และแนวคิดดังกล่าวว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้กับกฎหมายเครื่องหมายการค้าของไทย เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป

1.5 วิธีการดำเนินศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตำรากฎหมาย คำอธิบายกฎหมาย หนังสือ บทความ เอกสารทางวิชาการต่างๆ เอกสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สิ่งตีพิมพ์เกี่ยวกับกฎหมาย วิทยานิพนธ์ บทบัญญัติของกฎหมายต่างๆ รวมทั้งแนวคำพิพากษาของศาลไทย และของต่างประเทศ ทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยนำมาศึกษาเปรียบเทียบอย่างเป็นระบบ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความหมาย ความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และหลักการคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า
2. ทำให้ทราบถึงหลักกฎหมาย และมาตรการทางแพ่งในการคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้า การกำหนดค่าเสียหายในคดีละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่เป็นธรรมตามกฎหมายไทย และต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางอาญาในการคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้าตามหลักการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นธรรม โดยเฉพาะกรณีผู้ใช้สินค้าละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายไทย และต่างประเทศ
4. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญาที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาคือคุ้มครองสิทธิเจ้าของเครื่องหมายการค้า ให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมยิ่งขึ้น